

Helse- og omsorgsdepartementet
Kommunetjenesteavdelingen
Postboks 8011 Dep

0030 Oslo

Vår dato: 10.11.2011

Arkivnr.: 231

Journalnr.: 310/11

Høring på NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg

Norsk Ergoterapeutforbund mener at fremtidens helse- og omsorgsutfordringer ikke løses ved å gjøre mer av det samme vi gjør i dag, og at det er et stort behov for nytenking. Innovasjon i omsorg beskriver omsorgsmyter og utfordringer knyttet til morgendagens omsorg som forbundet både kjenner igjen og er enige i.

Norsk Ergoterapeutforbund fant i det hele tatt få beskrivelser og forslag til løsninger som er kontroversielle i forhold til forbundets program, og setter i det store og hele pris på den nytenking Hagenutvalget har brakt inn i de fem forslagene til løsninger. I det følgende er forbundets kommentarer knyttet til utvalgets fem forslag.

1. "Næromsorg" – Den andre samhandlingsreformen (kap 5)

Norsk Ergoterapeutforbund støtter forslaget om nytenking rundt samspillet mellom offentlige ordninger og det sivile samfunn, men mener at det må være basert på en solid, offentlig forankring av ansvar. Forbundet mener at det må legges til grunn et samfunn som gir rom for aktivitet og deltakelse gjennom hele livet, at alle innbyggerne er verdifulle aktører, med plikt til å bidra etter evne og med krav på støtte til fortsatt aktivitet når helsa skranter.

Til grunn for nye roller for pårørende er det viktig å være klar over at pårørende utfører mange oppgaver i dag. Mange opplever at de allerede har mye ansvar. En tydeliggjøring av ansvar, roller og oppgaver, med pårørende som en verdig partner i en partnerskapmodell, ville gjøre det enklere for pårørende å bidra på en konstruktiv og omsorgsfull måte.

Forbundet mener at frivillige organisasjoners innsats kan utnyttes mer konstruktivt med tydelige avtaler om innhold i tjenestene, fortsatt med det offentlige som øverste ansvarlige for tilgjengelige tjenester i den enkelte kommune. Det innebærer blant annet at frivillig innsats må styres dit behovene er.

Forbundet mener videre at helsetjenester må ytes av autorisert helsepersonell. Det er behov for tydeliggjøring av grenser mellom helsehjelp og hjelp som kan ytes av

pårørende og frivillige. Forbundet opplever at det er betimelig med en diskusjon om hva som ikke er helsehjelp, fordi det er behov for strenge prioriteringer i helsetjenestene.

Til grunn for et godt samspill mellom offentlige ordninger og det sivile samfunn må det ligge tydelige føringer på avtalers innhold og begrensninger. Norsk Ergoterapeutforbund synes Innovasjon i omsorg er noe uklart på hvordan dette skal omsettes i praksis, både på et overordnet systemnivå og på individnivå.

Norsk Ergoterapeutforbund støtter økt bruk av brukerstyrte ordninger, men mener at det er viktig å sikre likeverdige tilbud til personer som ikke kan ivareta egne brukerstyrte tjenester. Brukerstyrt personlig assistanse tilfører praktisk bistand et element av nytenking. Forbundet er positive til økt mangfold og flere differensierte tilbud. Forbundet mener at individrettede helsetjenester må være klientsentrerte.

Vi savner en redegjørelse for begrepet rehabilitering og nyansene mellom hjemmerehabilitering og hverdagsrehabilitering. Det er behov for en avklaring av begrepene, også knyttet opp til hvordan de anvendes i andre føringer/utredninger. Rehabiliteringsbegrepet er stort og viktig, men anvendes ulikt i ulike miljøer og det vil være formålstjenlig med avklaring for å kunne jobbe mot en felles forståelse.

Norsk Ergoterapeutforbund stiller seg undrende til forslaget om en ny yrkesgruppe; nettverksarbeidere. Nettverkstenking er sentrale temaer i mange av dagens utdanninger, men denne kompetansen er ikke godt nok utnyttet i dag.

2. "Nye rom" - Framtidas boligløsninger og nærmiljø (kap 6)

Norsk Ergoterapeutforbund vil påpeke at ergoterapeuter innehar nødvendig kompetanse til imøtekomme utfordringene knyttet til at de fleste boliger og institusjoner allerede er bygd. Ergoterapeuter er sentrale bidragsytere i det "det store ombyggingsprosjektet", med kompetanse om mennesker, aktiviteter, teknologi/hjelpemidler og om hvordan disse faktorene påvirker hverandre. Denne kompetansen er nødvendig for enkeltindivider og for samfunnet. Prinsippene om universell utforming må være styrende, både ved ombygginger og i alle nye planer.

Forbundet er enig i utvalgets vurdering av at de store institusjonenes tid er forbi, og støtter utvalgets konsept om å skille mellom bolig- og tjenestetilbud. I utgangspunktet må de som ønsker det, gis mulighet til å bo i egen bolig, også i alderdommen. Hverdagsrehabilitering i eget hjem og økt bruk av velferdsteknologi kan bidra til økt selvstendighet, trygghet og sikkerhet. Boligrådgiving må styrkes, slik at innbyggerne settes i bedre stand til å planlegge egen alderdom. Kommunen bør disponere et utvalg av boliger til de som ikke evner å skaffe egen, egnet bolig.

Medlemmer i Norsk Ergoterapeutforbund gir tilbakemeldinger om utfordringer knyttet til at begrepet omsorgsbolig ikke har en entydig definisjon, og at mange personer har blitt skuffet ved innflytting i en slik bolig. Vi har hørt mange historier om innbyggere som flytter til omsorgsbolig, når det strengt tatt er tjenester som er det største behovet. Ved å skille boligtilbud fra tjenestetilbud, kan slike skuffelser begrenses.

For å leve en verdig alderdom i egen bolig, må samfunnet være tilrettelagt for aktivitet i hele livet. Formelle og uformelle møteplasser, inkluderende holdninger og universell utforming er bidrag til et samfunn der det er rom for alle og utfordringer knyttet til ensomhet kan begrenses.

Ergoterapeuter har kompetanse både innen tilpassing av boliger og i rehabilitering. Begge deler kan bidra til økt aktivitet eller forbygge ytterligere fall i funksjon.

3. "Teknoplan 2015" – Teknologistøtte til omsorg (kap 7)

Kapitlet om ny teknologistøtte er aktuell og interessant lesing for ergoterapeuter, og inneholder tanker og forslag Norsk Ergoterapeutforbund gjerne bidrar med i det videre arbeidet.

Norsk Ergoterapeutforbund støtter utvalgets forslag om en 3-trinnsplan for utbredelse og praktisk bruk av velferdsteknologi. Videre støtter vi selvsagt forslaget om en tredobling av ergoterapeuter i kommunene i forhold til dagens nivå. Vi er enig i utvalgets beskrivelse av ergoterapeuter; Brobyggere, med en metodisk tilnærming til med vekt på aktivisering og rehabilitering, som framtidens omsorgstjenester trenger mer av. Vi ser frem til å være med på holdningsendringer, for å skape et inkluderende samfunn, med fokus på innbyggernes ressurser, ikke på deres diagnoser og begrensninger.

Norsk Ergoterapeutforbund mener at begrepet velferdsteknologi må gis et tydelig innhold, blant annet slik at begrepene tekniske hjelpemidler forvaltet av Nav, ordinær hylleware og sosiale medier kan forstås i sammenheng med og avgrenses mot velferdsteknologi. Slik sett er den avgrensede forståelsen av begrepet godt definert i KS, NHO og AALIANCE sin definisjon (kap 7.7), og vi mener det er klokt av utvalget å legge denne definisjonen til grunn.

Forbundet blir derimot usikker når vi ser den kategoriseringen som presenteres, som etter vår oppfatning utvider begrepet, men påfølgende fare for å vanne det ut igjen. I tabell 7.2 inkluderes produkter som pr i dag er lite teknologiske, og som i dagens terminologi er plassert i gruppen tekniske hjelpemidler. Vi registrerer da også at utvalget ved flere anledninger skriver "velferdsteknologi og tekniske hjelpemidler" som om det var to ulike begreper.

Vi er enig i, og fortrolig med, den nære sammenhengen mellom tekniske hjelpemidler og velferdsteknologi. Ergoterapeuter er den yrkesgruppen som er mest involvert i formidling av tekniske hjelpemidler og har kompetanser innen kartlegging av menneskets funksjon, av aktiviteten som skal gjøres og hvordan omgivelsene påvirker det hele. Objekter, som tekniske hjelpemidler, kan øke den enkeltes aktivitet og deltakelse, men da må det også legges til grunn en analyse av samspillet mellom mennesker, omgivelser og objekter, slik at læring og mestring oppnås. Ergoterapeuter har kompetanse om dette samspillet.

Norsk Ergoterapeutforbund mener at det er behov for videre arbeid med tydeliggjøring av begrepene, og ser frem at vi får en norsk omforent forståelse av hva

velferdsteknologi er. Vi mener at det er et nødvendig grunnlag for å kunne styre utviklingen innen politikk, innovasjon og næring.

Teknologistøtte kan være gode og riktige virkemidler for at personer kan opprettholde ønskede aktiviteter. Forbundet mener at nasjonale retningslinjer og lovverk må utvikles, slik at teknologiene brukes etisk og faglig forsvarlig.

4. Et nasjonalt program for kommunal innovasjon (kap 8)

Norsk Ergoterapeutforbund støtter utvalgets forslag om et nasjonalt program for innovasjon og nyskaping i omsorgsfeltet, og mener at et nasjonalt sekretariat for koordinering, nettverksbygging, tilskuddsforvaltning og resultatformidling er et godt tiltak på feltet.

Forbundet imøteser også forslagene om økt praksisnær og tverrfaglig forskning, samt nytenkning rundt fordeling av forskningsmidler. Vi støtter også utvalgets anbefaling om økt omsorgsforskning, som ikke er forskning knyttet til spesialisthelsetjenesten.

Norsk Ergoterapeutforbund mener at det er behov for å vurdere bruken av begrepet omsorg, som ikke er dekkende for ergoterapeuters metodikk og tjenester. Vi mener at begrepet omsorg ikke er entydig, og gir assosiasjoner til passivt mottak av tjenester der yter og mottaker ikke er likeverdige partnere.

Utvalget legger vekt på å flytte fokus fra å *gjøre for* til å *gjøre med*. Utredningen kunne med fordel ha problematisert mer at helsetjenestene i all hovedsak er ledet av personell med en pleieideologi, hvor det har vært for lite rom for tverrfaglige perspektiver. Denne ideologien har vært herskende i det norske helsevesenet og retter seg mot å *gjøre for* og ikke *gjøre med*.

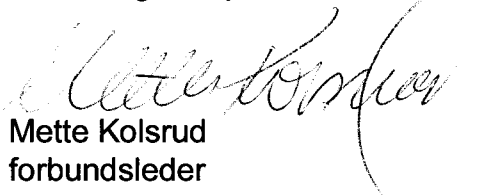
5. Omsorgsfeltet som næring (kap 9)

Norsk Ergoterapeutforbund er enig at det er store potensialer i å utvikle en norskbasert næring for leveranser til helse- og velferdsfeltet og at boligløsninger, aktivitetsinnhold og velferdsteknologi på senior- og individmarkedet kan være aktuelle "varer".

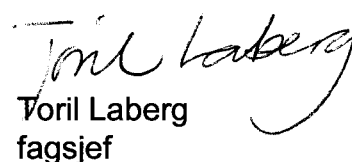
Forbundet mener at det er store muligheter for næringsutvikling innen støttefunksjoner på området velferdsteknologi. Hyllevare og ordinære, sosiale media kan brukes som støtte til selvstendig liv, uten å være forvaltet av Nav. Det er behov for å utvikle systemer for teknologisk støtte, rettet mot brukere, pårørende og helsepersonell.

Norsk Ergoterapeutforbund setter pris på nytenkingen som rapporten representerer. En av utfordringene i forhold til å iverksette de innovative forslagene er å arbeide for holdningsendringer, hos brukere, pårørende og helsepersonell. Det er behov for å sette i gang prosesser som kan endre helsetjenestens tenkning fra å *gjøre for* – til å *gjøre med*. Dette vil være nødvendig for å følge opp tenkningen om et samfunn som gir rom for aktivitet og deltakelse gjennom hele livet.

Med vennlig hilsen
Norsk Ergoterapeutforbund

Mette Kolsrud
forbundsleder

Toril Laberg
fagsjef